

Styrelsen	2025-02-20
Handling nr	09.1
Handläggare	Sara Frank
Daterad	2025-01-29
Reviderad	

**Till
Styrelsen för Västtrafik AB**

Uppföljning 2024 års internkontrollplan.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av nedanstående föreslås styrelsen besluta
att lägga bifogad uppföljning av internkontrollplan 2024 till handlingarna.

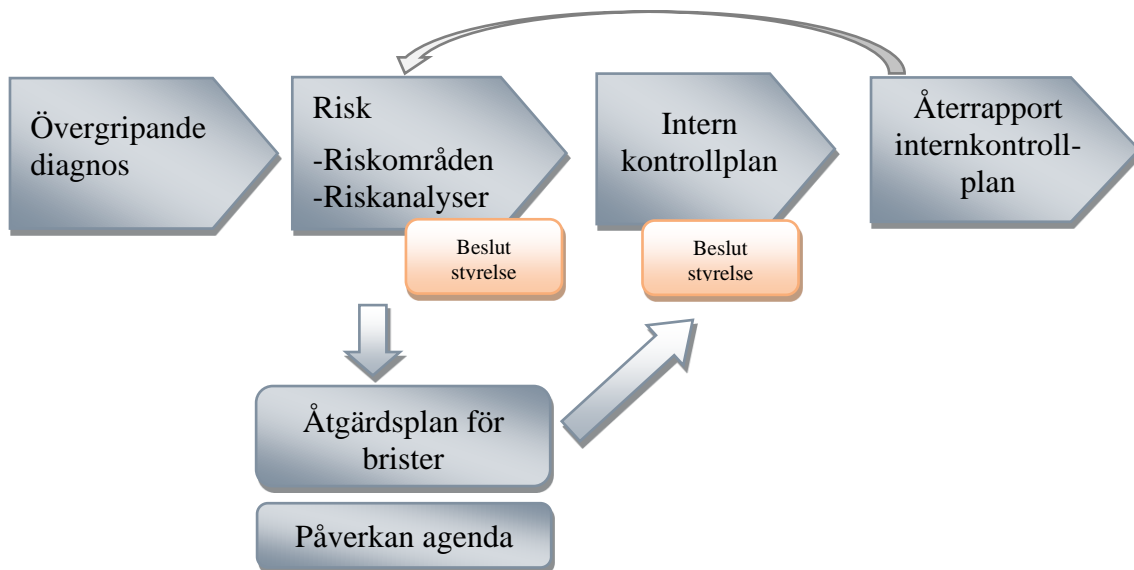
Skövde dag som ovan

Lars Backström

Sara Frank

BAKGRUND

Västtrafiks styrelse beslutade i december 2023 om en intern kontrollplan för 2024. Detta är en återrapportering av den planen. Det är det avslutande momentet i den årliga intern kontrollprocessen. Syftet är att ytterst besvara frågan om åtgärderna, till den risk som valts ut fyller sin funktion och är tillräckliga.



Sammanfattning

Internkontrollplanen kan ses i två olika delar. Första delen som finns för att säkerställa befintliga kontrollverktyg efterlevs och underhålls löpande. Den andra delen är stickprovsuppföljning av riskanalysen.

Sammanfattningsvis kan det likt tidigare år för den första delen konstateras att uppföljningen i interkontrollplanen är en viktig och nödvändig del av processen. Det blir en garanti för att uppföljning och underhåll av regler, omhändertagande av synpunkter mm faktiskt sker.

För den andra delen kan det konstateras att arbete pågår för att följa och minimera samtliga kontrollerade risker. Riskerna är dessutom ofta "rörliga" så till vida att när arbetet fortskrider och en viss del åtgärdats uppkommer nya insikter och åtgärder som behövs. De större riskerna är mer löpande processer som behöver utvecklas och stärkas i det dagliga arbetet för att minimera påverkan på verksamheten.

Nedan beskrivs kortfattat slutsatsen från uppföljning av respektive kontrollpunkt.

Spelregler

Risk

Risk för att styrande dokument ej efterlevs.

Årets granskning

Västrafik har i uppdrag att under 2025 ha ett certifierat miljöledningssystem. Utifrån det uppdraget har Västrafik under ett par år arbetat mot den certifieringen. Under 2024 har Västrafik utökat arbetet och ska parallellt även förbättra och utveckla ledningssystemet i stort. Målsättningen är fortsatt att i första hand uppnå certifiering för miljöledningssystemet, men att samtidigt ta steg i arbetet mot ett mer heltäckande ledningssystem (utan ambition att certifiera övriga delar).

Inför årets uppföljning av styrande dokument beslutade Västrafiks ledningsgrupp i augusti om en tillfällig process på uppföljning av spelregler 2024. I enlighet med föregående års uppföljning har samtliga aktiva spelregler (31 st), utom en, gått igenom och vid behov uppdaterats i samband med uppföljning 2023. (Den sista ej uppdaterade genomgick en större förändring och beslutats under 2024). Mot den bakgrunden och i samband med omarbetning av spelreglerna togs beslut att ej genomföra den årliga uppföljningen under 2024.

Styrelsen informerades om den tillfälliga processen för uppföljning av spelregler på styrelsemötet 19 september (§76.1).

Västrafiks ledningsgrupp beslutade 5 december om strukturen för Västrafiks ledningssystem inklusive en övergångsperiod under 2025 där förändringarna ska arbetas in i befintliga styrdokument. Mallar finns även framtagna och beslutades i samband med strukturen. Nu pågår planering av upplägg och utformning av olika delområden. Senast i december 2025 genomförs ny uppföljning av arbetet av VTLG, som sedan kommer återsäntas till styrelsen i samband med nästkommande års uppföljning av internkontrollplan. Det är dock troligt att en tillfällig process kommer behöva gälla även 2026. (Arbetet med miljöledningssystemet utgår helt ifrån sin egna planering och anpassas sen parallellt för att passa ihop med helheten.)

Slutsats

Uppdatering och uppföljning har ej genomförts 2024 på grund av utveckling av Västrafiks ledningssystem.

Risicanalys

Risk

Risk för att risicanalysens samtliga punkter saknar åtgärdsförslag.

Resultat

Samhället är fortsatt i en period av uppvaknande och säkerhetsläget har skärpts i Sverige, vilket i sig medför nya okända risker. Ny lagstiftning aktualiseras och nya uppdrag diskuteras. Kopplat till det har begrepp som välfärdsbrottslighet vuxit fram och olika typer av arbeten initieras. Det är fortsatt så att löpande arbetet med risicanalys i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv behöver vara en viktig komponent i vardagen.

Jämfört med föregående år har antalet risker med högre värdering än riskpoäng 8 minskat från 41 till 38 risker. (18 av riskerna har nivå 12 och 16 och följs därmed upp av styrelsen under året.) Samtliga har någon form av åtgärd kopplad till risken. Åtgärderna kan vara i olika faser och av olika karaktär. Vissa syftar till att följa risken, andra att hantera om det uppstår och några åtgärder minimerar risken.

Slutsats

Västrafik fortsätter att utveckla risicanalysen med tillhörande process som ett av verktygen för att driva verksamheten framåt, med ett medvetet risktänk. Arbetet för att få åtgärd på samtliga risker fortgår. Det har inte framkommit någon avvikelser inom detta område under många år och styrelsen följer de högsta riskerna under verksamhetsåret. Mot den bakgrunden är denna uppföljningspunkt borttagen från Intern kontrollplanen 2025.

Rekommendation från revisionen

Risk

Risk att synpunkter och rekommendationer från genomförd revision ej åtgärdas.

Resultat legal bolagsrevision

Bokslutsrevision från 2023 redovisade inga synpunkter som kräver åtgärder. Granskning av intern kontroll och förvaltningsrevision 2023 (inkl övergripande från IT-revisionen) redovisade 2 rekommendationer (föregående år 2 st).

- Formalisering av intern kontroll – rekommendation att arbetet fortsätter och ges prioritet. Detta har efterlevts under året.
- IT-säkerhet fortsatta rekommendationer enligt särskild rapport. Arbetet har fortgått under 2024 och arbetet kommer fortsätta 2025.

Resultat lekmannarevision

Utifrån lekmannarevisorernas granskning verksamhetsåret 2023 gavs följande rekommendationer med genomförd uppföljande granskning under verksamhetsåret 2024.

- Granskning av beredning av trafikplanen

Revisorernas rekommendationer var att;

- Bolaget utvecklar beredningsprocessen för trafikplanen i syfte att öka transparensen och spårbarheten för att kunna följa de avvägningar som genomförs.
- Bolaget säkerställer att beslutsunderlaget till trafikplanen är skligt, utförligt och relevant belyst.

Slutsats: Revisionen bedömer att bolaget omhändertagit båda rekommendationerna under 2024.

- Granskning av trygghet och säkerhet i trafikhändelser

Revisorernas rekommendationer var att;

- Bolaget säkerställer att rätt statistik finns tillgänglig över trafikhändelser.
- Bolaget säkerställer sin rapportering, uppföljning och utvärdering avseende trafikhändelser.

Slutsats: Revisionen bedömer att bolaget omhändertagit den första rekommendationen avseende rätt statistik. Rekommendation avseende rapportering, uppföljning och utvärdering kvarstår och ingen uppföljning genomförs förrän under 2025.

- Grundläggande granskning avseende måluppfyllelse för regionfullmäktiges prioriterade mål (kvarvarande synpunkt från 2022 års granskning)

Revisorernas rekommendationer var att;

- Bolaget behöver göra en bedömning av måluppfyllelsen för regionfullmäktiges mål.

Slutsats: Revisionen bedömer att bolaget omhändertagit rekommendationerna under 2024.

Slutsats

Revisionernas rekommendationer från år 2023 har i delvis omhändertagits och där så är nödvändigt fortsätter aktiviteter att pågå för att omhänderta kvarvarande delar.

Risk för bristfällig infrastruktur, hållplatser.

Risk

Risk för bristfällig infrastruktur kring hållplatser och vid byten. Ur tillgänglighetsperspektiv såväl som trygghets- och säkerhetsperspektiv samt leveransperspektiv.

Resultat

Planen för att motverka risken för bristfällig infrastruktur vid hållplatser och vid byten inför året var att:

- ✓ följa upp det löpande arbetet med att förbättra information och tillgänglighet på hållplatser
- ✓ uppföljning av samverkan mellan Västtrafik, väghållare och VGR förvaltning för fastigheter, stöd och service
- ✓ ta fram riktlinjer för hållplatser

Under året har arbetet med att ta fram riktlinjer för hållplatser utifrån ett tillgänglighetsperspektiv tagits fram *Riktlinjer för att ta sig ombord, färdas och ta sig av fordonet i kollektivtrafiken med fokus på äldre barn och personer med funktionshinder* samt *Riktlinjer för tillgänglighet på hållplats – med fokus på personer med funktionsnedsättning* är framtagna och beslutade enligt plan.

Riktlinjerna beskriver hur Västtrafik tillsammans med övriga ansvariga parter vill arbeta för att skapa en tillgänglig kollektivtrafik där alla resenärer har likvärdiga möjligheter att resa med den allmänna kollektivtrafiken. Arbetet har genomförts i bred samverkan internt på Västtrafik och i samverkan med VGR förvaltning för fastighet, stöd och service. Det har också varit ett remissutskick på förslaget till kommuner inför beslut. Beslutade riktlinjer har distribuerats till berörda.

Arbetet med att tillgänglighetsanpassning av hållplatser har också varit en del av lekmannarevisorernas granskning där det valt ut strategin för kollektivtrafik på jämlik kollektivtrafik som ett område där de genomfört en fördjupande granskning.

Slutsats

Arbetet med att implementera beslutade riktlinjer kommer att bli en del av arbetet med Handlingsplanen för den strategiska planen för en kollektivtrafik på jämlika villkor som är under uppstart. Fortsatt behöver ansvarsfördelningen mellan VGR förvaltning för fastighet, stöd och service och Västtrafik tydliggöras kring uppföljning av tillgängliga prioriterade hållplatser.

Risk för förarbrist

Risk

Risk att trafikföretagen har svårt att finna förare. Det finns även risk för att den upplevda tryggheten för förare minskar, liksom attraktiviteten till yrket i och med det. Detta påverkar förutsättningar att bedriva verksamheten med de resmöjligheter och den kvalitet Västtrafik behöver för att nå målen för alla trafikslag. Risk att inte kunna utföra all trafik.

Resultat

Västtrafik har under året haft ett tätt samarbete med trafikföretagen i syfte att skapa bra förutsättningar för förare att göra sitt arbete samt att öka attraktiviteten i föraryrket. Detta har under året varit ett fokusområde på Västtrafik och ett flertal aktiviteter har genomförts, nedan återfinns ett antal avslutade och pågående aktiviteter. Trafikföretagen har det yttersta arbetsmiljöansvaret för förarna och de har under året genomfört många egna aktiviteter utöver det som sker gemensamt med Västtrafik.

Under våren 2024 genomfördes en jobbfestival där Västtrafik och trafikföretagen tillsammans verkade för att attrahera fler förare. Västtrafik har medfinansierat bussförarutbildningar vilket möjliggjort fler utbildningstillfällen och fler förare. På regional nivå arbetar Västtrafik tillsammans med Västra Götalandsregionen, Folkhögskoleförvaltningen, trafikföretag med flera för en samordnad och långsiktig kompetensutveckling.

Det har under året gjorts en översyn av de krav som ställs inom ramen för trafikupphandlingar för att skapa än bättre förutsättningar för förare. I upphandlingen avseende busstrafik på Tjörn, Orust och stråklinjer vässades kraven och för kommande upphandling av busstrafiken i Borås stad är ambitionen att ta ytterligare kliv i kravställningen. En översyn har även gjorts inom ramen för upphandling av den anropstyrda trafiken och för den kommande upphandlingen avseende tågtrafik. Ett nationellt arbete har startats upp i syfte att skapa förutsättningar för trygga och nöjda medarbetare samt att öka attraktiviteten för branschen. En handlingsplan ska tas fram och Västtrafik medverkar aktivt i arbetet.

Västtrafik har inom ramen för det brottsförebyggande arbetet som är en del i det övergripande trygghetsarbetet genomfört ett antal åtgärder, aktiviteter och överenskommelser. Två säkerhetsråd har genomförts under året. Syftet med säkerhetsrådet är att partnergemensamt utifrån Västtrafiks policy arbeta med prioriterade områden inom säkerhet, trygghet och beredskap. Under året har samverkan inom brottsförebyggande arbete etablerats i flertalet kommuner i regionen. Västtrafiks syfte med samverkan är att bidra till kommunernas lagstadgade brottsförebyggande arbete lokalt för att nå regionens mål om ökad trygghet i kollektivtrafiken. Inom ramen för samverkan har Västtrafik gjort två platssamverkanslokaler i syfte att uppmärksamma kollektivtrafiken som en arena för brott samt öka närvaron på dessa platser. Samverkan med polismyndigheten avseende kamerabevakning har stärkts. Man har tillsammans med trafikföretaget med avtal i nordost testat att ”visa kameraströmmarna ombord” för passagerare. Detta för att se om en sådan åtgärd har en förebyggande effekt på hot och våld. Samarbete med SOS-alarm för processförbättring och genomlysning av nuvarande funktion (abonnemang) avseende överfallslarm har gjorts för att förbättra och säkerställa att dessa fungerar för förarna i fordonen. Ett arbete med trafikhandelsregistret har påbörjats.

Slutsats

Under våren 2024 var det förarbrist både inom busstrafiken och spårvagnstrafiken vilket ledde till att trafiken behövde reduceras. Från tidtabellsskiftet i juni är trafiken inte längre reducerad utifrån förarbrist och trafikföretagen bedömer att förartillgången på ett års sikt är tillräcklig för att upprätthålla trafiken. Ett flertal aktiviteter har genomförts av Västtrafik och trafikföretagen under året med goda resultat och även om förartillgången i dagsläget är tillräcklig för att upprätthålla trafiken behövs ett fortsatt fokus och arbete för att långsiktigt säkerställa goda förutsättningar för förare samt attraktivitet i yrket.

Risk att uppförandekoden inte uppnås

Risk

Risk att uppförandekoden inte efterlevs och att hållbarheten i leverantörsleden är svår att säkerställa.

Resultat

Planen för att motverka risken inför året var att:

- ✓ Utveckla kravställningen för hållbara leverantörsled i Västtrafiks trafikavtal
- ✓ Fortsatt samarbete inom branschen för att utveckla krav och uppföljning
- ✓ Fortsatt revisioner av uppförandekoden
- ✓ Implementering av uppdaterad uppförandekoden i kravställning och uppföljning

Arbetet har löpt på under året enligt plan, fokus har legat på revisioner och bussverksamheten. Uppföljning av efterlevnaden av uppförandekoden är ett pågående arbete och planeras i samband med framtagandet av revisions- och verifieringsplanen. Utöver Västtrafiks egna genomförda revisioner granskas även inkomna underlag från trafikföretagen kring deras leverantörer i enlighet med krav i trafikavtalet kring hållbara leverantörsled.

Slutsats

Arbete fortsätter inom ETI (Ethical Trading Initiative Sverige), en medlemsorganisation för organisationer, civilsamhälle och offentlig sektor som arbetar för mänskliga rättigheter och hållbara affärsmetoder i globala leverantörsled där särskilt arbete pågår kring kollektivtrafik. Fokus i arbetet framöver är att utveckla kravställning kring hållbara leverantörsled samt riskminimering.

Begäran allmänna handlingar

Risk

Risk att alla förfrågningar om utlämning av allmänna handlingar ej besvaras.

Resultat

För att kontrollera att Västtrafik följer regelverk för utlämnande av allmän handling har avdelning Dokument och informationsstyrning genomfört en stickprovsgranskning genom att skicka sex förfrågor till verksamheten.

I fem av dessa fall skedde utlämnandet på ett smidigt sätt och hanterades skyndsamt. Endast i ett fall identifierades brister, då ett externt frånvaromeddelande saknades vilket fördröjde svaret. I detta ärende var en viss förvirring och frågor mellan avdelningarna, ärende uppfattades initialt som spam, men skickades senare till registratören för bekräftelse.

Slutsats

Stickprovskontroll under 2024 visade att hantering av begärda handlingar stärkts och i allt väsentligt skett smidigt och enligt tryckfrihetsförordningen. Utifrån styrelsens internkontrollplan utgår uppföljningen kommande år, men Västtrafik kommer vid behov fortsätta göra stickprov som en del av den årliga uppföljningen av styrande dokument.

//

Internkontrollplan 2024		Kontroll-ansvarig	Kontrollmetod
Risk	Kontrollmoment		
Återkommande punkter			
Risk för att styrande dokument ej efterlevs.	Uppföljning och sammanställning av samtliga spelreglers uppföljningar samt noterade avvikelser.	Lars Backström /Sara Frank	Rapportform
Risk för att riskanalysens samtliga punkter saknar åtgärdsförslag.	De flesta risker i Västtrafiks Riskanalys 2022 har dokumenterade åtgärder, men några saknas. Dessa ska åtgärdas. Uppföljning av att detta ska ske.	Lars Backström /Sara Frank	Rapportform
Risk att synpunkter och rekommendationer från genomförd revision ej åtgärdas.	En uppföljning ska ske att bolaget hanterat synpunkter och rekommendationer. Med hanterat menas att tillämpliga åtgärder genomförts eller att motivering finns för kvarstående öppna frågeställningar.	Lars Backström /Sara Frank /m fl	Rapportform
Förslag från Riskanalysen			
Risk för bristfällig infrastruktur kring hållplatser och vid byten. Ur tillgänglighetsperspektiv såväl som trygghets- och säkerhetsperspektiv samt leveransperspektiv.	Uppföljning av det löpande arbete kring att förbättra information och tillgänglighet på hållplatser. Uppföljning av samverkan mellan VT/väghållare/Fastighetsstöd. Status på arbetet med framtagandet av riktlinjer för hållplatser.	Lars Backström/ Camilla Holtet	Rapportform
Risk att trafikföretagen har svårt att finna förare. Det finns även risk för att den upplevda tryggheten för förare minskar, liksom attraktiviteten till yrket i och med det. Detta påverkar förutsättningar att bedriva verksamheten med de resmöjligheter och den kvalitet Västtrafik behöver för att nå målen för alla trafikslag. Risk att inte kunna utföra all trafik.	Uppföljning av samverkansarbetet med trafikföretag och branschen. Uppföljning av pågående aktiviteter och hur dessa tas fram, resultat etc. Uppföljning av arbetssätt med trygghetsråd.	Lars Backström/ Anna Johansson/ Sara Ihlund	Rapportform
Risk att uppförandekoden inte efterlevs och att hållbarheten i leverantörsleden är svår att säkerställa.	Uppföljning av arbetet med att utvecklad kravställning för hållbara leverantörsled. Uppföljning av implementering av den kommande uppdaterade uppförandekoden i kravställning och uppföljning.	Lars Backström/ Camilla Holtet	Rapportform
Risk att alla förfrågningar om utlämning av allmänna handlingar ej besvaras.	En uppföljning ska ske där Västtrafik under året genomför 5 st slumpmässiga stickprov på begäran om allmänna handlingar.	Lars Backström/ Sara Frank	Rapportform